

JAARVERSLAG 2008

Mevrouw de Minister,

De Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie vervult haar wetenschappelijke opdracht onder de hoge bescherming van de *Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten* en de *Académie royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique*. Het wetenschappelijke doel van de Commissie is de studie van de onomastiek (toponymie en antroponymie) en de dialectologie, vooral in België en zowel op Germaans als op Romaans gebied. Daartoe geeft ze wetenschappelijke studies (Handelingen, Werken, Overdrukken) over deze disciplines uit. De Commissie is eveneens een wetenschappelijk adviesorgaan waarop de overheid regelmatig een beroep doet.

Statutaire vergaderingen

De statutaire vergaderingen hebben plaatsgehad in de lokaliteiten van het Paleis der Academiën in Brussel (Hertogsstraat 1), op 28 januari, 26 mei en 27 oktober 2008. Er werden zes sectievergaderingen gehouden (in elk van de twee secties telkens op 28 januari, 26 mei en 27 oktober 2008), een plenaire vergadering (op 28 januari) en twee (gemeenschappelijke) bestuursvergaderingen op 26 mei en 27 oktober 2008.

Buitengewone vergadering

Een buitengewone vergadering van twee leden van de Vlaamse en twee collega's van de Waalse afdeling had – eveneens in het Paleis der Academiën in Brussel – plaats op 14 januari 2008. De bijeenkomst was een redactievergadering ter aanpassing van onze website.

Lezingen gehouden op de plenaire vergadering

Sven STEFFENS : *La toponymie populaire urbaine aux 19e et 20e siècles – le cas de Molenbeek-Saint-Jean*

Lezingen gehouden in de Vlaamse afdeling

Jan GOOSSENS : *De Mythe van het Nedersaksisch* (3e deel)

Het gaat om het laatste deel van een lezing in drie delen dat op 28 januari 2008 werd voorgedragen en verwerkt is in de laatste paragrafen van hoofdstuk II van Goossens' uitvoerige bijdrage «Dialectgeografische grondslagen van een Nederlandse taalgeschiedenis» dat gepubliceerd werd in de *Handelingen van de KCTD LXXX* (2008), 33-258. De schrijver komt daarin tot het besluit dat het concept *Nedersaksisch* in de zin van een geografisch duidelijk omschreven oude zelfstandige taal die zich als zodanig tegen het Nederlands en de «Frankische» dialecten afzet, linguïstisch onbruikbaar is.

Paul KEMPENEERS : *Een klokluidersboek uit Aarschot*

Collega Kempeneers belicht het uitzonderlijke belang voor de genealogie en de familienamenkunde van een handschrift in een privé-archief in Tienen. Het betreft een notitieboek van drie elkaar opvolgende klokkenluiders van Aarschot tussen 1741 en 1795. Het grootste deel van het boek bevat de begrafenisdata, met aanduiding van het aantal 'poosen' dat er werd geluid en met welke klok. Omdat het archief van Aarschot voor deze periode niet meer bestaat, kan de uitgave van dit manuscript heel wat lacunes vullen wat betreft de familienamen van verschillende personen en hun familierelaties. Het handschrift zal worden uitgegeven met een alfabetisch register van o.m. de namen, de afrekeningen en de genealogische gegevens.

Hugo RYCKEBOER : *Etymologisch woordenboek van de Vlaamse gemeentenamen. Verslag over de voortgang in 2008*

De Vlaamse afdeling van de KCTD achtte het in 2006 nodig om een betrouwbaar en up-to-date etymologisch woordenboek van de Vlaamse gemeentenamen voor te bereiden. Zij wil – zoals in de twee vorige jaarverslagen van de KCTD vermeld – zowel geïnteresseerde leken als taalkundig geschoolden een houvast

bieden te midden van de stroom dilettantische verklaringen waarmee die vaak in lokale tijdschriften of op het internet geconfronteerd worden. De redactie van het woordenboek is in 2008 zijn laatste fase ingegaan.

De dialectische uitspraak wordt bij alle besproken gemeentenamen volgens het SILDoulos93-font van de IPA (International Phonetic Association) vermeld; hulp is daarbij geboden door collega's-dialectologen. Ook de eindversie van de inleiding is afgewerkt. De lijst van taalkundige vaktermen met hun definitie en de bibliografie zijn op enkele details na definitief. Over de laatste opmerkingen i.v.m. sommige etymologieën is consensus bereikt, zodat de eindredactie alleen nog een definitieve controle en enkele harmonisaties hoeft door te voeren.

Beraadslaging in het (gemeenschappelijk) bestuur en in de plenaire vergadering

De leden worden verzocht hun CV regelmatig te actualiseren en de nodige links op de website te laten aanbrengen. Beide secties zijn het eens over het principe dat de KCTD website (www.toponymie-dialectologie.be) de wetenschappelijke resp. adviserende werkzaamheden van de Commissie en de individuele wetenschappelijke activiteiten, publicaties en internationale contacten van haar leden moet weergeven.

Lezingen gehouden in de Waalse afdeling

In de Waalse afdeling werden lezingen gehouden door Jean GERMAIN, Marie-Guy BOUTIER (i.s.m. France GABRIEL) en Etienne RENARD.

Bestuur en ledenbestand

De tweejaarlijkse verkiezingen hadden in de Commissie plaats tijdens de sectievergaderingen en in de plenaire zitting van 28 januari 2008. Het bestuur is voor de periode 2008-2009 is als volgt samengesteld :

Vlaamse afdeling

Voorzitter : Jacques VAN KEYMEULEN

Secretaris : Hugo RYCKEBOER

Waalse afdeling

Voorzitter : Jean-Marie CAUCHIES

Secretaris : Jean GERMAIN

Bestuur van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie – Commission royale de Toponymie et de Dialectologie

Algemeen voorzitter : Frans DEBRABANDERE

Algemeen ondervoorzitter : Jean-Marie CAUCHIES

Algemeen secretaris : José CAJOT

Het bestuur van de Vlaamse afdeling ging op zijn vergadering van 27 oktober 2008 in op de aanvraag van Georges DE SCHUTTER om tot het erelidmaatschap toe te treden. Tijdens dezelfde zitting werd Roxane VANDENBERGHE als nieuw lid van de Vlaamse afdeling van de KCTD voorgedragen.

Publicaties

De *Handelingen LXXX* (2008) telden 302 bladzijden. Ze werden geruild met een aantal tijdschriften en wetenschappelijke instellingen (zie lijst). De door aankoop of ruil verkregen werken zijn in onze bibliotheek (Paleis der Academiën, Hertogsstraat 1 te Brussel) gedeponereerd. Zestig exemplaren worden de wetenschappelijke centra van de Belgische universiteiten ten behoeve van onderzoekers en studenten ter beschikking gesteld.

De studie *Maurits Gysselings Toponymisch Woordenboek. Receptie, aanvullingen en correcties* van Jozef Van Loon, lid van de Vlaamse afdeling van de KCTD, verscheen als *Werk 26* en vormt een onontbeerlijke aanvulling voor elk gebruiker van 'Gysseling'

Advisering

Inzake straatnaamgeving werd de Commissie in 2008 door talrijke Brusselse, Waalse en Duitstalige gemeenten geraadpleegd. In de Vlaamse afdeling werden adviezen verstrekt door Paul KEMPENEERS, Victor MENNEN, Willy VAN LANGENDONCK en Ward VAN OSTA.

De Commissie heeft de taalkundige aanpassing van de geografische namen van de stafkaarten die door het Nationaal Geografisch Instituut (Abdij ter Kameren 13, 1000 Brussel) uitgegeven worden, voortgezet. Voor de Vlaamse afdeling heeft het Instituut voor Naamkunde en Dialectologie (Blijde-Inkomststraat 21, 3000 Leuven) onder leiding van Willy VAN LANGENDONCK advies uitgebracht voor schrijfwijze en vorm van 53 toponiemen uit de volgende (deel)gemeenten (kaartblad 26/1-7) : As, Diepenbeek, Dilsen-Stokkem, Genk, Maasmechelen, Meeuwen-Gruitrode, Opglabbeek, Peer, Zutendaal.

In de Waalse afdeling werd het onderzoek gedaan door Jean-Luc FAUCONNIER, Jean-Marie PIERRET, Martine WILLEMS en Léo WINTGENS

Internationale contacten en deelname aan wetenschappelijke activiteiten

José CAJOT nam deel aan de internationale jaarvergadering van de *Österreichische Gesellschaft für Germanistik* aan de universiteit van Klagenfurt (23 tot 25 juni 2008).

Magda DEVOS was van 7 tot 9 juli 2008 aanwezig op de vijfde *International Contrastive Linguistics Conference* (K.U. Leuven) en hield er in samenwerking met Martine DELORGE een lezing die de titel droeg : «A contrastive analysis of English and Dutch verbs of deprivation».

Jan GOOSSENS heeft in 2008 aan de volgende buitenlandse wetenschappelijke bijeenkomsten deelgenomen : van 12 tot 15 mei te Lemgo aan het 121^e congres van de *Verein für niederdeutsche Sprachforschung* (thema : «Niederdeutsche Sprache und Literatur»; op 26 september te Münster aan het colloquium van de *Kommission für Mundart- und Namenforschung Westfalens* (thema : «Forschungsprojekte zur niederdeutschen und niederländischen Philologie; van 2 tot 4 oktober was hij in Mainz aanwezig op het colloquium van het *Germanistisches Institut* van de universiteit Münster (thema : «Familiennamengeographie») met een voordracht «Namenklassen und ihre Spiegelung in der niederländischen Familiennamengeographie».

Ann MARYNISSSEN heeft in 2008 drie lezingen gehouden. Op het internationaal colloquium «Geschiedenis van de extramurale neerlandistiek in Europa» (Freie Universität Berlin, 28-30 mei 2008) luidde de voordracht : «Van *Deutsch-Niederländisches Forschungsinstitut* tot *Institut für Niederlandistik*. De geschiedenis van de neerlandistiek in Keulen». Op de workshop van het *Netwerk Naamkunde* (Den Haag, 10 oktober 2008) hield ze de lezing : «De lexicale en grammaticale motivering van de Nederlandse en Vlaamse familienamen in geografisch perspectief : een synthese». Aan het congres van de *Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde* («Dialecten, namen en geschiedenis op de grens van het West- en Oost-Limburgs», Hoeselt, 29 november 2008) nam ze deel met de bijdrage : «Prototypische Limburgse familienamen en hun verspreiding in Duitsland»

Victor MENNEN nam deel aan het congres «Veen in Lommel», een organisatie van de *Vlaamse Landmaatschappij*, de *Universiteit Gent* en *Erfgoed Lommel* (Lommel, 31 mei 2008). Zijn referaat droeg de titel : «Historisch-landschappelijke en naamkundige benadering».

Willy VAN LANGENDONCK stelde i.s.m. Béatrice Lamiroy en William Van Belle een bijdrage voor over «Statische en dynamische spatiale posities in het Nederlands en het Frans» op het Symposium *Recente ontwikkelingen in het contrastief taalonderzoek Nederlands-Frans*. van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letterkunde te Gent (29 mei 2008). Met Mark VAN DE VELDE bood hij de lezing : «Functions of articles with proper names» aan op het *23rd International Congress of Onomastic Sciences* (Toronto, York University, 2008). Aan de universiteit van Toshkent (Oezbekostan) hield hij in juni 2008 een lezing onder de titel : «Towards a unified pragmatic-semantic-syntactic theory of proper names».

Met de meeste hoogachting

Brussel, 31 december 2008

Algemeen secretaris

José CAJOT

Voorzitter

Frans DEBRABANDERE